

В. Б. Захожай,

доктор економічних наук, професор,

завідувач науково-дослідного центру,

E-mail: zvb56@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4646-5108>;**А. В. Савицький,**

аспірант,

E-mail: aaartem@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9243-3243>;

Національна академія статистики, обліку та аудиту

Статистичне оцінювання ефекту, ефективності та інтенсивності діяльності туристично-готельної індустрії країни

У статті розглянуто методологічні та практичні аспекти статистичного оцінювання ефекту, ефективності та інтенсивності діяльності туристично-готельної індустрії України. Поглиблення соціально-економічної кризи, пандемія COVID-19 та військові дії зумовили зміну туристичних потоків, пріоритетів попиту та регіональних преференцій, що потребує перегляду ключових засад реформування галузі. Обґрунтовано необхідність формування єдиних підходів до збирання, обробки й аналізу статистичних даних, а також їхньої економічної інтерпретації. Метою дослідження є розробка системи показників, методів і правил, що дозволяють визначати рівень розвитку туристично-готельної індустрії та її підрозділів за умови ефективного використання ресурсного потенціалу. Методологічну основу становлять діалектичний і структурно-логічний підходи, методи системного аналізу, статистичного моделювання та прогнозування.

Результати дослідження охоплюють визначення принципів ефективного функціонування галузі, ідентифікацію ключових факторів та пропозицію комплексного статистичного моніторингу з використанням сучасних інструментів політики, спостереження та прогнозування. Запропоновано методику факторного аналізу ефекту, ефективності й інтенсивності діяльності галузі та її структурних підрозділів. Наукова новизна полягає у систематизації показників оцінювання туристично-готельного комплексу з позицій сталого розвитку, адаптації міжнародних стандартів UN Tourism та Євростату до національної практики спостереження. Приділено увагу гармонізації вітчизняної статистичної бази з європейськими класифікаціями видів економічної діяльності, впровадженню цифрових технологій обліку та автоматизації збору даних у сфері туризму. Акцентовано на важливості інтеграції результатів статистичного аналізу до стратегічних документів регіонального розвитку, що забезпечить підвищення аналітичної спроможності управлінських рішень і формування ефективної моделі відновлення туристично-готельного сектору.

Практична цінність дослідження полягає у можливості застосування запропонованих підходів для прийняття оптимальних управлінських рішень, розроблення алгоритмів і заходів, спрямованих на підвищення ефективності туристично-готельної індустрії в умовах сучасних викликів та післявоєнного відновлення.

Ключові слова: статистичне забезпечення, ефект, ефективність, інтенсивність, сезонність, туристично-готельний комплекс, туристично-готельний продукт, туристичний попит, факторний аналіз, структура, статистичний моніторинг, управління, прийняття управлінських рішень, методологія, прогнозування.

Вступ. Туристично-готельний комплекс є однією з провідних сфер національної економіки та важливим чинником розвитку країн Європи. Він забезпечує надходження до бюджету, створює додану вартість, формує валютні надходження, сприяє зайнятості населення та стимулює розвиток інфраструктури. Крім того, галузь виконує роль каталізатора регіонального розвитку та ін-

струменту популяризації туристичних дестинацій. Водночас складна соціально-економічна ситуація в Україні, зумовлена глибокою економічною кризою, пандемією COVID-19, воєнними діями та політичною нестабільністю, негативно впливає на туристичні потоки, сезонність та регіональні преференції. Дослідження Т. Наперали та А. Павліча (T. Napierała & A. Pawlicz) демонструє, що подібні

зовнішні потрясіння значно змінюють структуру попиту на готельні послуги у країнах, прилеглих до зони конфлікту [1]. За цих умов особливої ваги набуває якісне статистичне забезпечення галузі, яке дає змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення, прогнозувати зміни попиту й адаптувати цінову, інвестиційну та сервісну політику. Згідно з D. C. Wu зі співавторами, інтеграція інструментів big data і статистичного моделювання підвищує точність прогнозування туристичних потоків та ефективність управлінських рішень [2]. Важливу роль у забезпеченні статистичної сумісності та міжнародних порівнянь відіграють UNWTO (United Nations World Tourism Organization, UN Tourism) та Європейська туристична комісія, які впроваджують стандартизовані методики збирання й аналізу даних.

Вітчизняні тенденції свідчать про поступове відновлення туристично-готельного комплексу: у 2024 році податкові надходження від готельного та туристичного бізнесу сягнули майже 3 млрд гривень [3]. Уряд разом із міжнародними компаніями Airbnb, Expedia та Booking.com розробляє стратегії повоєнного відновлення галузі [4].

Метою цього дослідження є розробка системи статистичного забезпечення для оцінки ефективності, ефекту й інтенсивності діяльності туристично-готельної індустрії України. Завдання полягають у вдосконаленні статистичних методів формування інформаційної бази, її обробки, узагальнення й аналізу для підтримки ефективних управлінських рішень з огляду на сучасні виклики та міжнародні підходи [5].

Постановка проблеми. Туристично-готельна індустрія України, незважаючи на тривалі кризові явища, пандемію COVID-19 та військові дії, продовжує демонструвати життєздатність і відігравати значну роль у наповненні державного бюджету. Водночас збереження та прискорення її розвитку неможливі без ефективних інструментів аналітики, які б слугували основою стратегічних управлінських рішень.

Актуальність проблеми полягає в тому, що традиційні методи оцінювання ефективності, як от прості індикатори або агреговані показники, не враховують ні специфіки ринку, ні просторової локалізації діяльності. У цьому контексті міжнародне дослідження Ф. Джамбони, А. Маґріні та Е. Фуско (F. Giambona, A. Magrini, & E. Fusco) пропонує комплексний індикатор для оцінки сталого розвитку туризму в країнах ЄС, що забезпечує значно ширший спектр аналізу [6]. Рамкова статистична модель SF-MST від UN Tourism, розглянута у роботі Л. Двайєра (L. Dwyer) [7], розширює традиційну систему вимірювань, включно з економічною, соціальною й екологічною складовими.

Методологічний розрив, що виникає в результаті використання обмежених моделей, також

привертає увагу сучасних дослідників. Зокрема, Ч. Янг (Ch. Yang) зі співавторами застосовують модель DEA-BBC та індекс Малмквіста для аналізу ефективності туризму в прибережних провінціях Китаю [8], наголошуючи на важливості розмежування впливу витрат і технічної ефективності в регіональному контексті.

Авторами визнано нагальним:

- розробити взаємопов'язану систему показників (ефект, ефективність, інтенсивність), які будуть методологічно узгоджені й адаптовані до українського контексту;

- забезпечити оперативність та адаптивність статистичного оцінювання з можливістю реагувати на зовнішні шоки;

- побудувати прикладну модель, яка враховує міжнародні підходи до сталого вимірювання туризму, такі як SF-MST, ETIS, і застосувати їх до умов України [7].

Запропонована модель апробована на реальних даних України та Європи, що підтверджує її практичну значущість і можливість використовувати як частину інформативного дослідження галузі.

Огляд літератури. За сучасних кардинальних змін у соціально-економічному середовищі, війни в Україні та кризових процесів в економіці заявлена проблематика стає все більш затребуваною як науковою спільнотою, так і суспільством загалом. Пріоритетним є питання прийняття оптимальних управлінських рішень щодо ефективності туристично-готельної індустрії, які мають базуватися на надійному й достовірному статистичному забезпеченні та спиратися на потужну методологічну основу. Діагностика останніх наукових досліджень виявила низку креативних підходів до формування та реалізації статистичного забезпечення ефективності туристично-готельної діяльності, які різняться залежно від мети, завдань і напрямку дослідження.

Так, ефективність діяльності туристично-готельних підприємств та державної політики стала ключовим орієнтиром розвитку, про що свідчить праця Ю. Миронова та М. Миронової [9], де запропоновано розділяти поняття “економічна ефективність” і “ефективність індустрії туризму” та використовувати комплексний підхід на основі інтегрального показника економічної ефективності. Подібний підхід до комплексної оцінки ефективності діяльності туристично-готельних підприємств пропонують В. Яровий та В. Юрченко [10], які виділяють критерії та індикатори оцінювання на мікро-, макро- та регіональному рівнях.

У колективній монографії за редакцією Л. Матвійчук [11] розглянуто проблематику забезпечення якості туристичних і готельних послуг у контексті стандартизації та сертифікації. Акцентовано на необхідності гармонізації національних норм із

міжнародними вимогами, посилення інституційного забезпечення галузі та впровадження механізмів управління якістю в індустрії гостинності. Дослідження підкреслює, що підвищення якості послуг є ключовою умовою конкурентоспроможності туристично-готельного сектору України. Вагомий внесок зроблено Д. Нагернюк та Л. Коваленко [12], які досліджують показники прибутку та прибутковості як рушійну силу розвитку туристичної індустрії. Актуальною залишається оцінка туристичного потенціалу України та її регіонів, яку здійснює Ю. Юхновська [13], визначаючи групи факторів для оцінювання потенціалу, ефективності використання ресурсів і конкурентних переваг. Л. Василькевич [14] наводить класифікацію видів ефекту, визначає ефективність і проводить аналіз на прикладі туристичної сфери Рівненщини, виявляючи як вагомий недолік низький рівень підготовки кадрів. На розвитку професійної компетентності персоналу через імітаційні професійні завдання для підвищення якості обслуговування акцентує увагу О. Лупич [15]. У праці О. Носирева [16] проаналізована модернізація туристично-готельної індустрії та її вплив на конкурентоспроможність, а також доведено, що постійне оновлення обладнання й навчання персоналу підвищують результативність діяльності.

Цей огляд підтверджує значні здобутки вітчизняних і зарубіжних дослідників, але вказує на недостатню розробленість базових стратегічних підходів і конкретних механізмів їхньої реалізації.

Матеріали та методи. У науковому підході предмет статистичного забезпечення охоплює категорійний апарат, систему кількісних і якісних показників, методів, інструментів та специфічних прийомів, які забезпечують об'єктивну комплексну оцінку функціонування та розвитку туристично-готельної індустрії, орієнтовану на підвищення її ефективності [17]. Ключовими складовими методологічного інструментарію є діалектичний метод, що дозволяє розглядати туристично-готельну індустрію крізь призму об'єктивних чинників з урахуванням характерних зв'язків і внутрішніх протиріч.

Системний метод застосовано для визначення місця досліджуваної проблематики у структурі управління туристично-готельною діяльністю, а структурно-логічний метод – для виокремлення основних елементів, принципів і механізмів її функціонування [18].

Запропоновані методи ґрунтуються на принципах прикладної статистики та передбачають акумулювання, обробку та кількісний аналіз інформації з подальшою інтерпретацією отриманих результатів [19]. Вони забезпечують можливість пошуку релевантної інформації, її аналізу за заданими критеріями, порівняння окремих блоків показників, виявлення проблем та визначення пріо-

ритетних напрямів розвитку. У процесі прийняття управлінських рішень у сфері туристично-готельної індустрії особлива увага приділяється факторному аналізу, що охоплює такі ключові показники, як дохід, витрати, обсяги туристичних потоків, структурні та динамічні характеристики. Результати аналізу можуть бути подані у графічному або табличному вигляді для подальшого порівняння з потенційними можливостями.

У випадках невизначеності, зумовленої змінами або нестабільністю законодавства, доцільним є використання методів оцінки ризиків, що дозволяють реагувати на нетипові ситуації та непередбачувані обставини. Значну роль у дослідженні відіграє моделювання, адже використання дескриптивних, предикативних і нормативних моделей забезпечує комплексне вдосконалення системи управління на основі сучасних міжнародних підходів до вимірювання ефективності туризму, таких як SF-MST та ETIS [20; 21].

Результати дослідження та їхній аналіз. Туристично-готельна індустрія є стратегічним елементом національної економіки України та країн Європи, оскільки сприяє міжрегіональному розвитку, підвищує інвестиційну привабливість, генерує валютні надходження, створює робочі місця, стимулює розвиток інфраструктури та формує додану вартість [22]. Об'єктивна статистична оцінка ефективності функціонування галузі є необхідною передумовою для її динамічного розвитку, а ключовим інструментом впливу стає ефективна система управління. Для забезпечення стабільного розвитку необхідно створити інтегровану систему управління, яка поєднує ефективне керування галуззю в цілому та її окремими сегментами. Основними завданнями в цьому процесі є:

- налагодження системного обліку та статистичного аналізу діяльності підприємств як інструменту підвищення їхньої конкурентоспроможності;
- дослідження факторів, що визначають результативність роботи підприємств галузі;
- упровадження методів глибинної діагностики стану ринку, кадрового потенціалу, фінансового менеджменту, якості та сервісу.

Запровадження інтегрованої системи управління туристично-готельною індустрією вимагає комплексного аналізу зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають або можуть впливати на ефективність розвитку галузі. В умовах постійних змін економічного середовища, зокрема глобальних криз і воєнних ризиків, менеджмент туристично-готельної діяльності повинен трансформуватись у гнучкий інструмент оперативного реагування, спираючись на цифрові технології та інтелектуальні аналітичні системи [23].

Важливою складовою сучасного менеджменту є діагностика системи управління – процес виявлення змін або проблем, які призводять до

відхилення керованих об'єктів від запланованих параметрів. Це передбачає постійний моніторинг і прогнозування показників ефекту, ефективності та інтенсивності діяльності, що забезпечує об'єктивність, надійність та валідність результатів [24]. Отже, розвиток туристично-готельної індустрії доцільно розглядати крізь призму взаємопов'язаної системи показників ефекту,

ефективності й інтенсивності, адаптованої до міжнародних стандартів сталого розвитку туризму, зокрема SF-MST та ETIS (рис. 1, складено авторами). Принципи ефекту, ефективності та інтенсивності базуються на класичних підходах стратегічного менеджменту [25], економіко-математичного аналізу [26] та сучасних концепціях управління в туристичній сфері [27]).

Рис. 1. Основні принципи управління ефектом, ефективністю та інтенсивністю розвитку туристично-готельної індустрії

Концептуальне формування ефективної системи туристично-готельної діяльності має спиратися на створення комплексного моніторингу – багаторівневої системи відстеження та прогнозування динаміки туристичних послуг із використанням сучасних інструментів спостереження, регуляторної політики, контролю та реагування. Реалізацію цих завдань забезпечує система статистичного забезпечення взаємозв'язків туристично-готельної та соціально-економічної діяльності.

Процес побудови такої системи включає:

- визначення сутності проблеми та завдань подальшого розвитку;
- формування системи показників аналізу;
- створення інформаційного забезпечення аналізу;
- розроблення методичного забезпечення оцінювання ефективності розвитку;
- підготовку пропозицій для обґрунтування та підтримки управлінських рішень на основі результатів аналізу;
- урахування вимог чинного законодавства у сфері туризму та положень, що забезпечують національну й економічну безпеку держави;
- оцінювання в реальному часі наслідків реалізації управлінських рішень;
- контроль за виконанням розроблених заходів із розвитку туристично-готельної індустрії.

Науково обґрунтоване дослідження має базуватися на комплексному використанні методів аналізу з метою розкриття механізмів формування та забезпечення ефективності функціонування туристично-готельної індустрії. Для всієї системи і кожного її підрозділу це передбачає оцінку ефективності роботи готелів, хостелів, садиб, кемпінгів та інших закладів розміщення.

Основою підвищення ефективності є досягнення найвищих результатів за найменших витрат живої та уречевленої праці або зменшення сукупних витрат на одиницю продукції. Це своєю чергою є передумовою динамічного та збалансованого соціально-економічного розвитку на основі тісного взаємозв'язку між рівнем економічного розвитку та можливостями задоволення соціальних потреб у сфері гостинності. Звідси впливає органічний зв'язок ефективності соціально-економічного розвитку країни з ефективністю діяльності підприємств туристично-готельної індустрії.

Обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності індустрії гостинності спирається на сукупність елементів статистичного забезпечення, які уможливають визначення сучасної системи показників для аналізу динаміки розвитку, виявлення взаємозв'язків, оцінювання рівня ефективності внутрішньої та зовнішньої політики тощо.

Під показником ефективності зазвичай розуміють відношення результату діяльності до ресурсів або витрат на його досягнення. Збільшення цього відношення свідчить про зростання ефективності, а зменшення – про її зниження. Крім співвідношення ефекту і витрат, на ефективність впливає також рівень інтенсивності процесу, що відображає зменшення витрат на одиницю ефекту. До основних показників, які характеризують ефективність діяльності туристично-готельної індустрії, належать:

- а) рентабельність діяльності (Profitability, %) – відношення прибутку до витрат або доходу;
- б) завантаженість номерного фонду (Occupancy Rate, %) – частка зайнятих номерів у їх загальній кількості;
- в) середній тариф за номер (Average Daily Rate, ADR, грн/номер або USD/номер) – середня вартість реалізованого номера за певний період;
- г) дохід на одного клієнта (Revenue per Available Client, RevPAC, грн/особу або USD/особу) – середній дохід, отриманий від одного клієнта за аналізований період;
- д) дохід на доступний номер (Revenue per Available Room, RevPAR, грн/номер або USD/номер) – інтегральний показник ефективності використання номерного фонду, що поєднує ціну та рівень завантаженості;
- е) окупність інвестицій (Return on Investment, ROI, %) – рівень повернення інвестицій у туристичні або готельні проекти.

Ці показники дають змогу оцінити доцільність витрат, якість обслуговування, прибутковості та інші характеристики ефективності діяльності. Систему показників ефективності доцільно застосовувати для постійного зіставлення витрат із результатами діяльності на всіх етапах процесу відтворення – виробництва, розподілу, фінансів, обігу, споживання та в цілому в межах туристично-готельної діяльності. Ефективність є однією з ключових характеристик функціонування туристично-готельної індустрії України та формується під впливом багатьох факторів (рис. 2, складено авторами на основі [28–30]).

Розвиток туристично-готельної діяльності та її окремих складових відбувається під впливом двох основних груп чинників:

- 1) екстенсивний шлях – залучення додаткових ресурсів;
- 2) інтенсивний шлях – раціональніше використання наявних ресурсів завдяки технічному прогресу, організаційно-економічним та іншим факторам.

У процесі аналізу ефективності туристично-готельної діяльності застосовують моделі, які дають змогу виявляти можливості та резерви розвитку як індустрії загалом, так і її окремих структурних підрозділів.

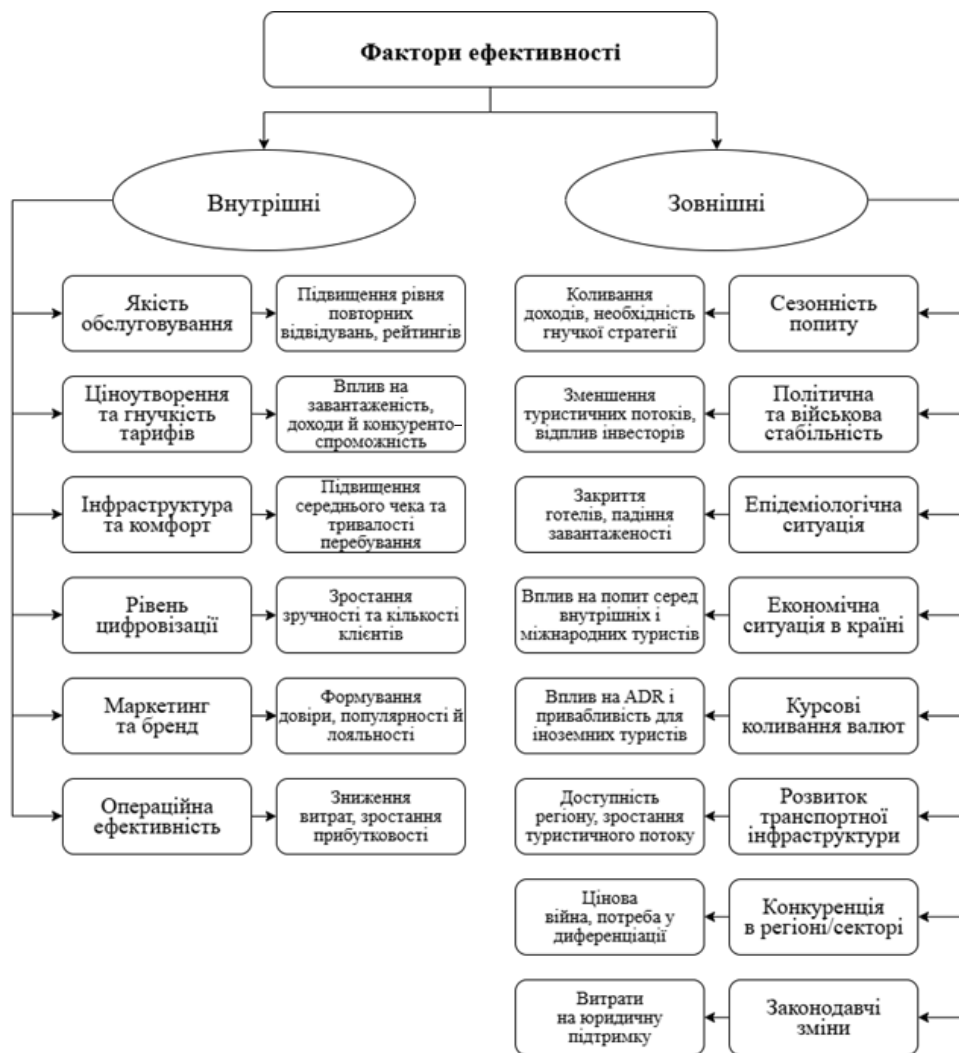

Рис. 2. Фактори впливу на діяльність туристично-готельної індустрії

Термін “ефект” (від лат. effectus) трактується як дія, кінцевий результат діяльності або наслідок. У контексті туристично-готельної індустрії виділяють два основні види ефекту:

1. Виробничий ефект – туристичний продукт (у натуральному чи вартісному вимірі), що є абсолютною величиною. Показник визначається залежно від сфери досліджуваної діяльності.

2. Господарський ефект – дохід (прибуток), що є абсолютною величиною, додатною або від’ємною. На його обсяг впливає рівень інтенсивності, тобто зі зміною інтенсивності, як правило, змінюється і величина ефекту.

До ключових показників, які характеризують ефект, належать:

- валовий дохід – прибуток до сплати податків та амортизації;
- доходи підприємств туристично-готельної індустрії – виручка від основної діяльності;
- кількість туристів (як внутрішніх, так і іноземних).

Ефект є комплексним показником, що акумулює практично всі результати діяльності туристично-

но-готельної індустрії. Його основні види подано на рис. 3 (складено авторами на основі [31–33]). Під час дослідження ефекту важливо враховувати дію чинників, які на нього впливають, особливо тих, що сприяють реалізації стратегічних цілей індустрії гостинності.

У дефініції “категорії витрат” традиційно викремлюють поняття “поточні витрати” та “ресурси”. Перші безпосередньо пов’язані з операційною діяльністю підприємства протягом певного періоду (наприклад, витрати на енергоносії, оплату праці, маркетинг). Ресурси – узагальнений показник цільової діяльності людини, що складається із сукупності елементів життєдіяльності певних систем, які забезпечують їхнє функціонування. До ресурсів належать матеріально-технічні, фінансові, трудові (людські), інформаційні та ін. У контексті економічного аналізу ресурси можна розглядати як авансовані витрати, тобто обсяг витрат, авансований до початку тієї чи іншої діяльності.

Важливою характеристикою туристично-готельної індустрії є рівень її інтенсивності, який визначає ступінь використання ресурсів (енергії,

персоналу, інфраструктури тощо) у процесі надання туристичних послуг протягом певного періоду. Зростання цього показника відбувається лише за умови відповідного зростання ефективності, інакше воно може призвести до надмірного навантаження на персонал та матеріально-технічну базу за низьких показників, наприклад, доходу. З допомогою системи кількісних та якісних показників можна охарактеризувати активність функ-

ціонування галузі й оцінити можливість ефективного використання ресурсів з метою досягнення максимальних результатів в обмежених часових і ресурсних межах. Ідеться, зокрема, про такі показники: кількість туристів на одиницю площі, номерного фонду або персоналу; кількість туристичних послуг на одного туриста за певний період; інтенсивність використання інфраструктури (ресторанів, конференц-залів тощо).

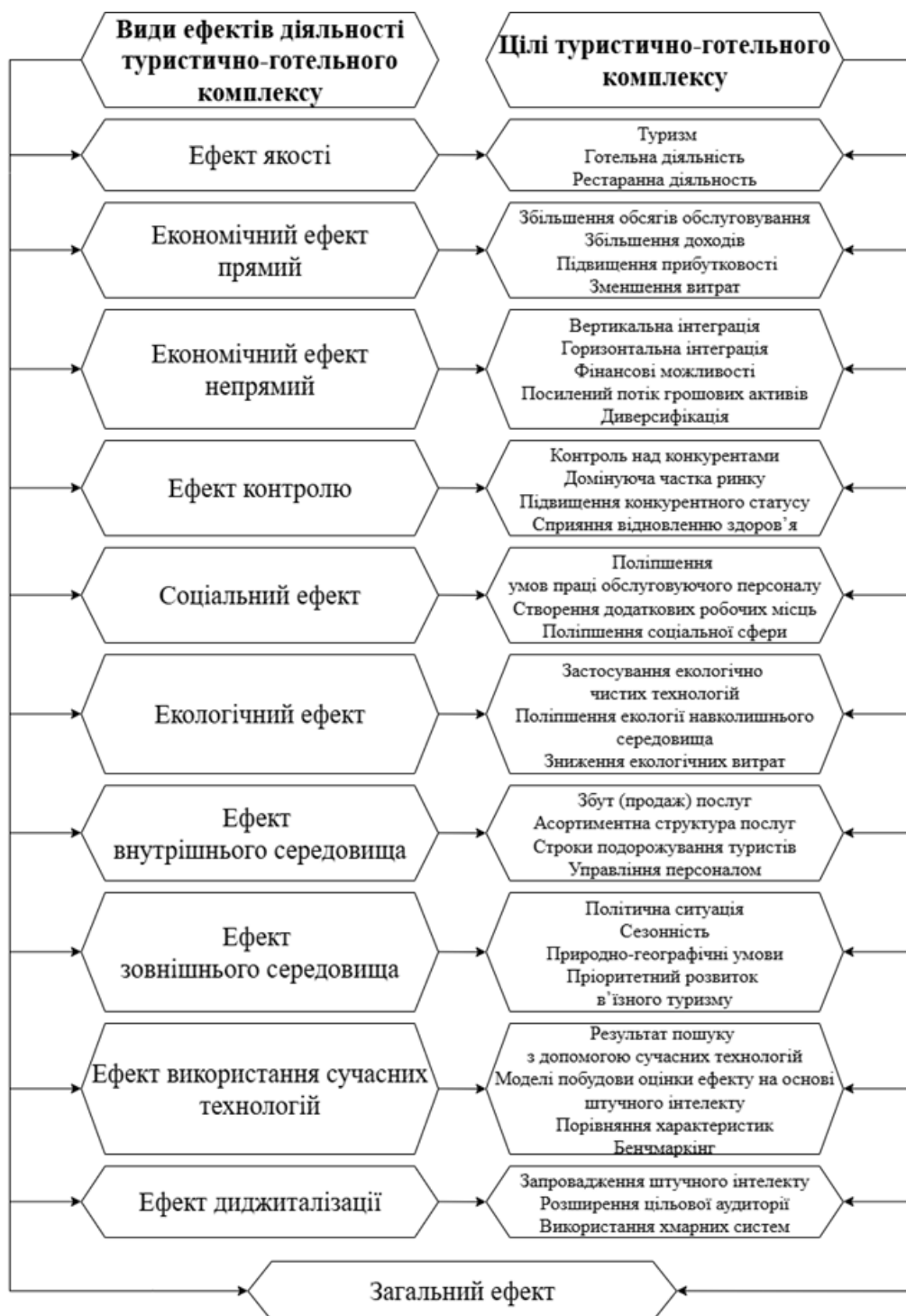

Рис. 3. Основні види ефекту діяльності туристично-готельної індустрії

На нашу думку, зазначену систему показників доцільно доповнити індикаторами, що відображають частку зміни доходу за рахунок динаміки ефективності у загальній динаміці доходу, а також частку зміни доходу за рахунок витрат у його загальній динаміці (рис. 4, складено авторами на основі [34–37]). Такий підхід надає змогу сформувати узагальнюючу характеристику кінцевих результатів діяльності туристичного підприємства з урахуванням впливу ключових факторів ефективності. Також наведений рисунок ілюструє принцип переходу від кількісних показників до якісних характеристик ефективності, що відображає діалектичний зв'язок між обсягами ресурсів, витратами та результатами діяльності туристично-готельного

комплексу. У його основі лежить ідея послідовного перетворення сукупності кількісних змін (динаміки доходів, витрат, рівня завантаженості, інтенсивності використання ресурсів) у якісні зрушення, які характеризують ефективність управління та конкурентоспроможність галузі. Це дає змогу простежити логіку переходу від екстенсивного розвитку до інтенсивного, коли приріст результату забезпечується не збільшенням витрат, а поліпшенням структури управління, підвищенням продуктивності праці, рівня сервісу та цифрової трансформації. Отже, рис. 4 узагальнює взаємозв'язок між ефектом, ефективністю та інтенсивністю як послідовними етапами формування якісно-кількісного розвитку туристично-готельної індустрії.

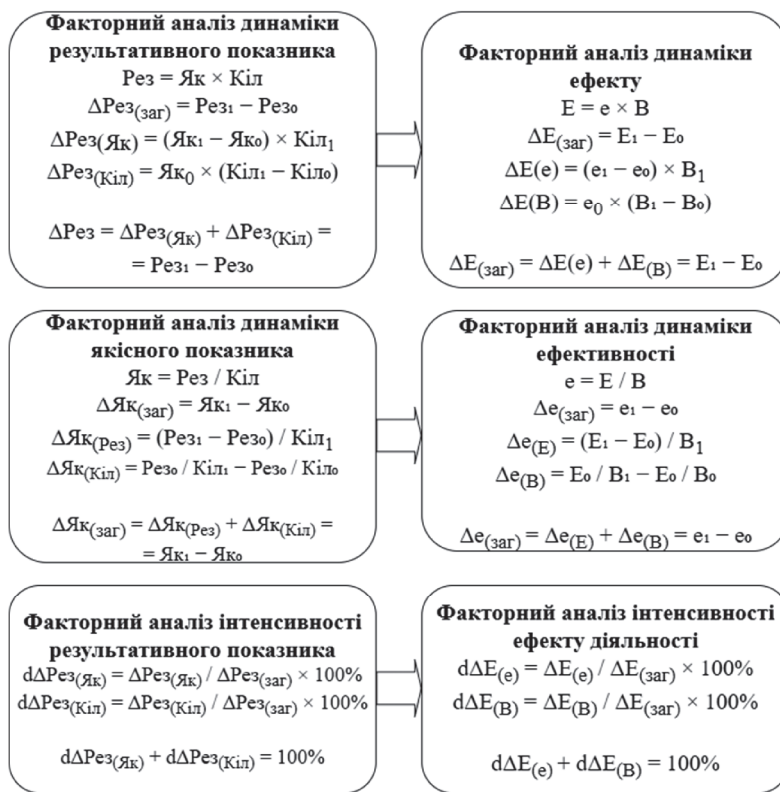

Рис. 4. Факторний аналіз динаміки ефекту, ефективності та інтенсивності діяльності туристично-готельного комплексу

З метою ілюстрації реалізації запропонованого комплексного методичного підходу здійснено розрахунки за єдиною системою взаємопов'язаних показників ефекту, кількісних параметрів і ефективності розвитку туристично-готельної індустрії України та Європи. Для цього використано статистичну інформацію, у якій відображено динаміку доходів, витрат, рентабельності, RevPAR (дохід на доступний номер), ADR (середній тариф за номер) та OCC (завантаженість номерного фонду) у 2019–2023 рр. При цьому показник доходу розглянуто як ефект, витрати – як кількісний показник, а рентабельність – як

індикатор ефективності (табл. 1, складено авторами за даними Eurostat [38], WTTC [39], Держстату України [40], STR Global [41] і Principal Global Investors [42]).

Аналіз табл. 1 свідчить про стабільне зростання досліджуваних показників як в Україні, так і в країнах Європи, чому сприяли постійний приріст внутрішнього туризму та збільшення кількості іноземних туристів. Винятком став 2020 рік, коли внаслідок карантинних заходів, пов'язаних із пандемією COVID-19, відбулося різке падіння показників (в Україні – на 67%, у Європі – на 42%). У цей період майже вдвічі

Таблиця 1

Порівняльна характеристика ефективності туристично-готельної індустрії
України та Європи, 2019–2023 рр.

Показники	Країна/рік	Україна						Європа (середнє)					
		Одиниця вимірювання	Рік					Одиниця вимірювання	Рік				
			2019	2020	2021	2022	2023		2019	2020	2021	2022	2023
Доходи:		млрд грн	18,0	6,0	10,0	13,0	18,0	млрд євро	258,5	150,0	180,0	200,0	258,0
– абсолютний приріст (зниження)		млрд грн	н/д*	–12,0	4,0	3,0	5,0	млрд євро	н/д	–108,5	30,0	20,0	58,0
– темп зростання		%	н/д	33,0	166,0	130,	138,0	%	н/д	58,0	120,0	111,0	129,0
– темп приросту		%	н/д	–67,0	6,0	30,0	38,0	%	н/д	–42,0	20,0	11,0	29,0
– абсолютне значення 1% приросту		млрд грн	н/д	0,18	0,06	0,10	0,13	млрд євро	н/д	2,58	1,50	1,80	2,0
Витрати:		млрд грн	14,6	5,4	8,0	10,0	14,3	млрд євро	161,3	120,0	130,0	140,0	161,3
– абсолютний приріст (зниження)		млрд грн	н/д	–9,2	2,6	2,0	4,3	млрд євро	н/д	–41,3	10,0	10,0	21,3
– темп зростання		%	н/д	37,0	148,0	125,0	143,0	%	н/д	74,4	108,3	107,7	115,2
– темп приросту		%	н/д	–63,0	48,0	25,0	43,0	%	н/д	–25,6	8,3	7,7	15,2
– абсолютне значення 1% приросту		млрд грн	н/д	0,15	0,05	0,08	0,10	млрд євро	н/д	1,61	1,20	1,30	1,40
Рентабельність:		%	123,0	111,0	125,0	130,0	126,0	%	160,3	125,0	138,5	142,9	160,3
– Rev PAR (дохід на доступний номер)		грн	1000	500	1100	900	543	євро	60	30	65	70	83
– ADR (середній тариф)		грн	1700	1300	1500	1800	1987	євро	88	75	90	100	122
– OCC (завантаженість номерного фонду)		%	53	25	40	35	38	%	68	30	55	63	68

* н/д – дані відсутні

знизилися значення RevPAR (дохід на доступний номер), ADR (середній тариф) та OCC (завантаженість номерного фонду), що склали в Україні відповідно 500 грн, 1300 грн та 25%, а в Європі — 30 євро, 75 євро та 30%. Починаючи з 2021 року, показники відновилися до рівня

2019 р. і до кінця досліджуваного періоду демонстрували стійку тенденцію до зростання.

Подібну динаміку підтверджують рис. 5–7 (за даними [38–42]), що також свідчить про стійкість ринку до пандемічних викликів та збереження його базової інфраструктури.

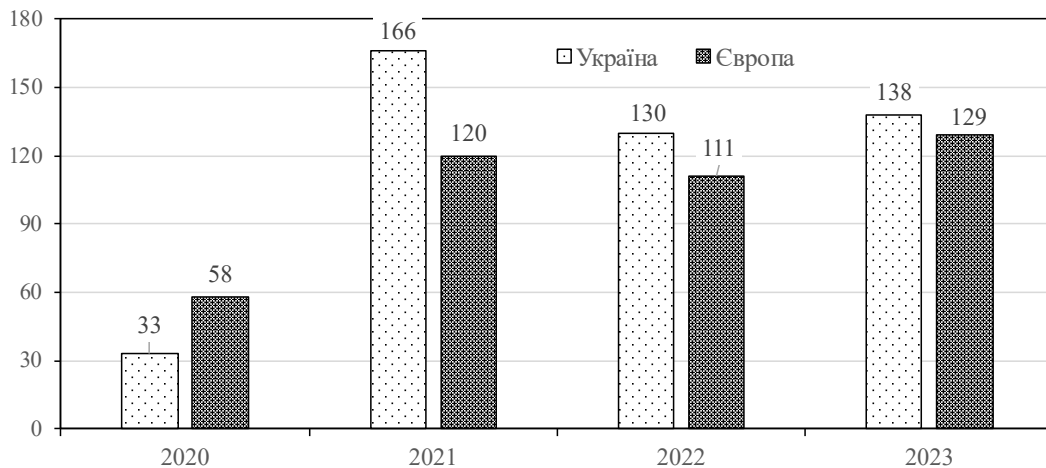

Рис. 5. Темпи зростання (зниження) доходів туристично-готельної індустрії, Україна та Європа, 2019–2023 рр., %

Поступове відновлення внутрішнього туризму у 2021 р. після послаблення карантинних обмежень створило умови для зростання доходів та відповідних витрат як у країнах Європи, так і в Україні. У Європі розвиток туризму набув стабільного і впевненого характеру. Натомість в Україні повномасштабне військове вторгнення РФ (24 лютого 2022 р.) призвело до значних руйнувань елементів туристичної інфраструктури (готелі, історичні пам'ятки, транспортні шляхи тощо). Зниження рівня безпеки у ряді регіонів ускладнило доступ до туристично-готельної сфери обслуговування, що спричинило різке скорочення вхідного потоку туристів і фактично повну зупинку міжнародного туризму. У зоні бойових дій, прифронтових і окупованих територіях туристичні агенції були змушені припинити діяльність. Унаслідок цього значна частина готелів була перепрофільована на тимчасові притулки для внутрішньо переміщених осіб. Найбільше скорочення туристичних потоків відбулось у Києві й Одесі, водночас у західних регіонах (Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська області) спостерігалось їхнє зростання. Значний відтік кваліфікованих кадрів (офіціанти, адміністратори тощо) призвів до додаткових втрат для галузі.

З 2023 р. спостерігається поступове зростання активності туристично-готельної індустрії як в Україні, так і в Європі: доходи збільшилися відповідно на 8 в. п. та 18 в. п. Україна демонструє більш коливну, але позитивну динаміку доходів, хоча за рівнем рентабельності відстає від країн

Європи. Особливістю цього періоду є зростання попиту на довгострокове проживання в готелях, що вплинуло на цінову політику та сервіс, а також зумовило переорієнтацію бізнесу на внутрішнього споживача.

У досліджуваній період пріоритетними детермінантами формування доходів туристично-готельної індустрії стали ендегенні – зовнішня гуманітарна допомога, внутрішні переміщення населення тощо, тоді як ринкові фактори справляли менший вплив. Витратні показники формувалися переважно під впливом інфляційних процесів, зростання тарифів (особливо на енергоносії), а також збільшення витрат, пов'язаних із забезпеченням.

Попит на туристичний продукт у цей період залежав не стільки від сезонності, скільки від безпекової ситуації та стабільності енергопостачання в окремих регіонах. Туристичні потоки, орієнтовані на нижчі ціни та скорочену завантаженість об'єктів розміщення, активізувались у міжсезоння, що призвело до трансформації сезонності, а в окремих випадках – до її практичного зникнення. При цьому відновилися гуманітарні візити, активізувався волонтерський рух, а також зросла кількість поїздок як вітчизняних, так і іноземних журналістів.

У статистичному дослідженні важливо відстежувати динамічні процеси, які характеризують дохід у часі, а також чинники (рентабельність і витрати), що його формують (табл. 2, авторські розрахунки за даними табл. 1).

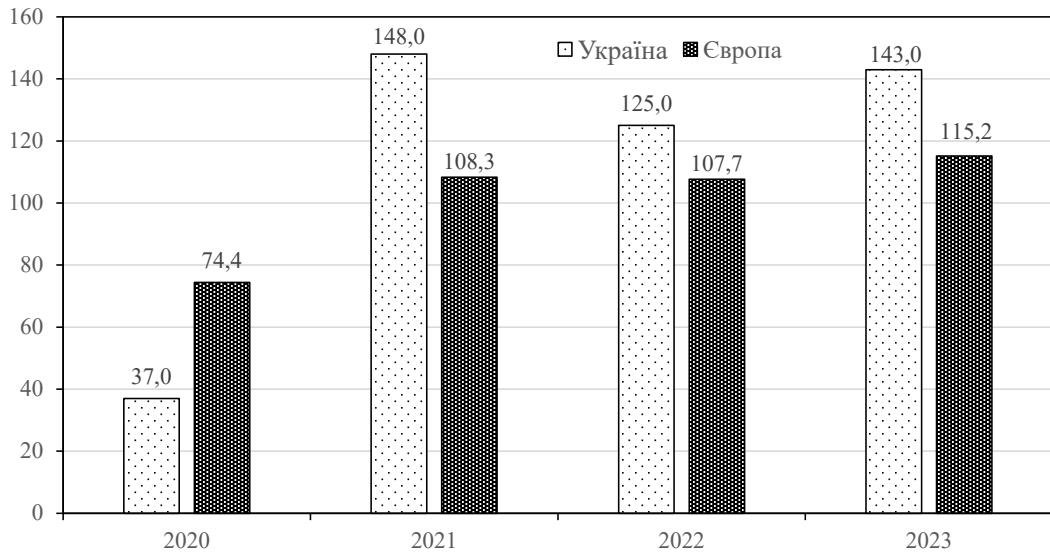

Рис. 6. Темпи зростання (зниження) туристично-готельної індустрії, Україна та Європа, 2019–2023 рр., %

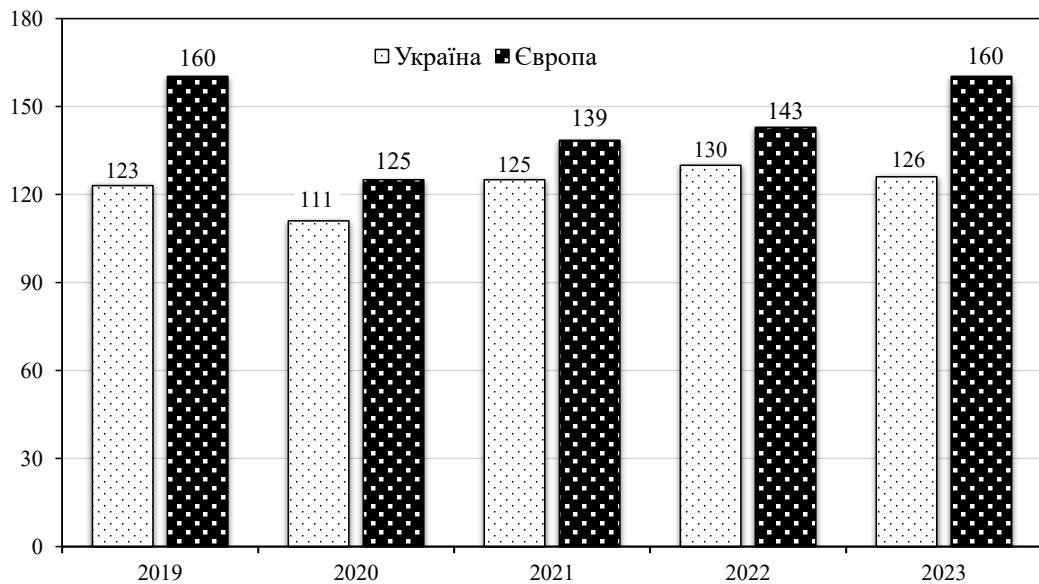

Рис. 7. Рентабельність діяльності туристично-готельної індустрії, Україна та Європа, 2019–2023 рр., %

Таблиця 2

Факторний аналіз доходу туристично-готельної індустрії України та Європи, 2019–2023 рр.

Рік	Україна			Європа (середнє)		
	Динаміка доходу, млрд грн,			Динаміка доходу, млрд євро,		
	Усього	у т. ч. за рахунок динаміки		Усього	у т. ч. за рахунок динаміки	
		рентабельності	витрат		рентабельності	витрат
2020	–12,00	–0,70	–11,30	–108,50	–42,30	–66,20
2021	4,00	1,12	2,88	30,00	17,50	12,50
2022	3,00	0,50	2,50	20,00	6,10	13,90
2023	5,00	–0,60	5,60	58,00	27,60	30,40

Аналіз даних табл. 2 свідчить про різний вплив рентабельності та витрат на динаміку доходу туристично-готельної індустрії України та Європи у 2019–2023 рр. Обидва ринки в період пандемії COVID-19 зазнали значних збитків, і дія відповідних чинників справляла негативний вплив на їхній розвиток.

Відновлення індустрії в Європі та Україні, як зазначалося вище, розпочалося у 2021 році, демонструючи загальну тенденцію до поступового зростання. У нашій країні ця тенденція забезпечувалася переважно за рахунок зростання витрат за незначного впливу рентабельності. Зокрема, у 2023 році збільшення доходу майже повністю було зумовлене динамікою витрат, що свідчить про переважно екстенсивний характер розвитку туристично-готельного комплексу.

У країнах Європи доходи залишаються стабільно вищими, а темпи відновлення після пандемії – більш рівномірними. У 2021 році вирішальним чинником зростання доходів стало підвищення рентабельності, тоді як витрати мали другорядний вплив, що свідчить про інтенсивний тип розвитку. У 2022 році приріст доходів забезпечувався переважно збільшенням витрат (екстенсивний підхід), тоді як у 2023 році спостерігався майже однаковий вплив обох показників, що свідчить про більш збалансовану модель зростання.

Результати подальшого дослідження динаміки ефективності та складових, що її формують, наведено у табл. 3 (авторські розрахунки за даними табл. 1).

Таблиця 3

Факторний аналіз рентабельності туристично-готельної індустрії України та Європи, 2019–2023 рр.

Рік	Показники	Україна			Європа (середнє)		
		Динаміка рентабельності, в. п.			Динаміка рентабельності, в. п.		
		Усього	у т. ч. за рахунок динаміки		Усього	у т. ч. за рахунок динаміки	
			доходу	витрат		доходу	витрат
2020		–12,0	–222,2	+210,2	–35,8	–90,4	+55,1
2021		+14,0	+50,0	–36,0	+13,5	+23,1	–9,6
2022		+5,0	+30,0	–25,0	+4,4	+14,2	–9,8
2023		–4,0	+34,9	–38,9	+17,4	+35,9	–17,9

Туристично-готельна індустрія як в Україні, так і в країнах Європи, попри пандемію COVID-19 та воєнні дії, демонструвала позитивні показники рентабельності, що дало змогу адаптуватися, зберегти базову інфраструктуру та забезпечити розвиток упродовж досліджуваного періоду. Водночас динаміка цього показника зазнавала коливань, що зумовлювало різну оцінку ефективності діяльності у різні роки.

У 2020 році, з очевидних причин, на обох ринках зафіксовано різке зниження рентабельності – на 12,0 в. п. в Україні та на 35,8 в. п. у Європі, що було наслідком істотного падіння доходів. Хоча динаміка витрат справляла позитивний вплив (+210,2 в. п. в Україні та +55,1 в. п. у Європі), цього виявилось недостатньо, щоб компенсувати загальне зниження ефективності. У 2021 і 2022 рр., попри негативний вплив показника витрат, рентабельність в обох регіонах зростала (+14,0 та +5,0 в. п. в Україні та +13,5 та +4,4 в. п. у Європі відповідно). Визначальним чинником стало стійке зростання доходів, яке забезпечувало поступове відновлення галузі після пандемії.

У 2023 році в Україні зафіксовано зниження рентабельності на 4,0 в. п., основним чинником чого стало збільшення витрат (–38,9 в. п.) за незначного позитивного впливу доходів (+34,9 в. п.).

Натомість у країнах Європи спостерігалось підвищення рентабельності на 17,4 в. п., що переважно зумовлювалося зростанням доходів (+35,9 в. п.) за одночасного зростання витрат (–17,9 в. п.).

Важливою складовою ефективності діяльності туристично-готельної індустрії є рівень інтенсивності, тобто здатність забезпечувати приріст обсягів послуг і доходів без пропорційного зростання витрат. Цей показник формується під впливом комплексу внутрішніх і зовнішніх чинників – структури витрат, рентабельності, рівня завантаженості номерного фонду, якості сервісу та цінової політики. Динаміку рівня інтенсивності та фактори, що її визначають, подано в табл. 4 (авторські розрахунки за даними табл. 1).

Аналіз даних табл. 4 свідчить про позитивну динаміку інтенсивності діяльності туристично-готельної індустрії як в Україні, так і в країнах Європи за досліджуваний період. В Україні у 2021–2022 рр. зростання інтенсивності переважно відбувалося за рахунок витратних показників, тоді як у Європі у 2021 р. ключову роль відігравав якісний показник, а у 2023 р. обидві групи показників справляли збалансований вплив на загальну тенденцію. Водночас в Україні у 2023 р. значення якісного показника мало від'ємне значення, що знизило загальний рівень інтенсивності. До найбільш

**Факторний аналіз інтенсивності діяльності туристично-готельної індустрії
України та Європи за період 2021–2023 рр.**

Рік	Україна			Європа		
	Рівень інтенсивності, %			Рівень інтенсивності, %		
	Усього	у т. ч. за рахунок динаміки		Усього	у т. ч. за рахунок динаміки	
		рентабельності	витрат		рентабельності	витрат
2021	100	28,00	72,00	100	58,33	41,67
2022	100	16,60	83,40	100	30,50	69,50
2023	100	–12,00	112,00	100	47,59	52,41

впливових факторів внутрішнього середовища, які формували позитивну динаміку інтенсивності на обох ринках, належать [43]:

- рівень цифровізації та цифрової трансформації галузі (упровадження автоматизованих систем бронювання, онлайн-бронювання, автоматизація управління персоналом, застосування технологій штучного інтелекту під час обслуговування туристів);

- професійна підготовка персоналу та система його мотивації;

- інновації у системі управління;

- підвищення якості обслуговування;

- ефективні стратегії маркетингу та брендингу.

До зовнішніх факторів належать [44]:

- позитивні законодавчі зміни упродовж досліджуваного періоду та розширення співпраці з країнами ЄС;

- соціально-культурні чинники;

- адаптація до змін сезонності та гнучкість пропозиції;

- розвиток транспортної інфраструктури та зручність логістичних зв'язків.

Висновки. У сучасних соціально-економічних умовах, позначених економічною та політичною нестабільністю, кризовими явищами та високим рівнем невизначеності, постають нові вимоги до функціонування туристично-готельної індустрії. Це зумовлює потребу у формуван-

ні ефективної моделі управління, орієнтованої на підвищення результативності та адаптивності бізнесу. Ключовим елементом такої моделі є система статистичного забезпечення, що базується на комплексному підході, регулярному моніторингу, плануванні та превентивному прогнозуванні. Статистико-аналітичні методи дають змогу поєднати кількісні та якісні характеристики, виявити закономірності розвитку та надати економічну інтерпретацію показників.

Кількісні індикатори, інтегровані з якісними характеристиками, відображають реальний стан та інтенсивність процесів у конкретних умовах. Це дозволяє проводити глибокий аналіз ефективності та формувати кадри, здатні діяти як аналітики, експерти та консультанти високої кваліфікації. Методологія статистичного забезпечення охоплює методичний, організаційний та інформаційний аспекти, а також процедури перетворення даних у практичні управлінські рішення. Вона визначає послідовність вирішення завдань, логіку досліджень і набір аналітичних інструментів.

Проведене дослідження окреслило перспективні напрями підвищення ефективності: раціонального використання ресурсів, зростання продуктивності через аналіз і регулювання кризових ситуацій, забезпечення виконання нормативів та впровадження інновацій.

Список використаних джерел

1. Napierała T., Pawlicz A. War beyond national borders: Impact of the Russian-Ukrainian war on hotel performances in neighbouring countries. *Tourism Management*. 2025. Vol. 111. Article 105235. DOI: 10.1016/j.tourman.2025.105235

2. Tourism and hospitality forecasting with big data: A systematic review of the literature / Wu D. C., et al. *Journal of Hospitality & Tourism Research*. 2024. Vol. 49, Issue 3. P. 615–634. DOI: 10.1177/10963480231223151

3. Туристична галузь України відновлюється: скільки податків сплачено у 2024 році. *Visit Ukraine Today*. 2025. URL: <https://visitukraine.today/blog/5568/ukraines-tourism-industry-is-recovering-how-much-tax-was-paid-in-2024> (дата звернення: 16.08.2025).

4. Nöstlinger N. Ukraine teams up with Travel Inc. to prepare post-war tourism. *Reuters*. March 6, 2024. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-teams-up-with-travel-inc-prepare-post-war-tourism-2024-03-06/> (дата звернення: 16.08.2025).

5. Zavariika H., Zelenko O. Analysis of hospitality sphere competitiveness in Ukraine on the basis of social dialogue. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*. 2024. Vol. 14, Issue 1. P. 99–111. DOI: 10.2478/ejthr-2024-0007

6. Giambona F., Magrini A., Fusco E. Assessing tourism sustainability in European Union countries: A multi-directional benefit of the doubt composite indicator. *Socio-Economic Planning Sciences*. 2024. Vol. 95. Article 102042. DOI: 10.1016/j.seps.2024.102042
7. Dwyer, L. Measuring the sustainability of tourism (SF-MST): New wine in an old bottle? *Sustainability*. 2024. Vol. 16. Issue 14. Article 5867. DOI: 10.3390/su16145867
8. Analyzing the tourism efficiency and its influencing factors of China's coastal provinces / Yang C., et al. *PLOS ONE*. 2024. Vol. 19, Issue 5. DOI: 10.1371/journal.pone.0299772
9. Миронов Ю. Б., Миронова М. І. Методологічні підходи до оцінювання економічної ефективності індустрії туризму та туристичного бізнесу. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2019. № 57. С. 75–79. DOI: 10.36477/2522-1205-2019-57-11
10. Яровий В. Ф., Юрченко В. В. Соціально-економічна ефективність діяльності туристичних підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2020. № 53. С. 135–139. DOI: 10.32843/bses.53-20
11. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі: кол. моногр. / за наук. ред. Л. Ю. Матвійчук, Ю. М. Барського, М. І. Лепкого. 10 вид. Луцьк: Вежа-Друк, 2024. 320 с. URL: <https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2025-01/Монографія%202024.pdf>
12. Нагернюк Д. В., Коваленко Л. Г., Непочатенко В. О. Основні аспекти прибутковості туристичних підприємств. *Економіка та суспільство*. 2018. № 17. С. 300–307. URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-17-44>
13. Юхновська Ю. О. Методичні підходи до оцінювання туристичного потенціалу України та регіонів. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Т. 30 (69), № 4. С. 54–59. DOI: 10.32838/2523-4803/69-4-34
14. Василькевич Л. О. Оцінка соціально-економічного ефекту становлення туристичної сфери Рівненщини у господарському комплексі регіону. *Економіка. Управління. Інновації*. 2010. № 2 (4). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_10
15. Лупич О. О. Вплив сучасних тенденцій індустрії гостинності на перспективи її розвитку в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2016. Вип. 1 (47), Т. 2. С. 78–82. URL: http://www.visnyk-ekon-old.uzhnu.edu.ua/images/pubs/47/2/47_2_15.pdf
16. Носирев О. О. Конкурентоспроможність та інноваційний розвиток підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2022. № 11–12 (300–301). С. 110–122. DOI: 10.32680/2409-9260-2022-11-12-300-301-110-122
17. Smith M. K., Richards G. *The Routledge Handbook of Cultural Tourism*. London: Routledge, 2013. 448 p. DOI: 10.4324/9780203120958
18. Захожай В. Б. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління правоохоронною та соціально-економічною діяльністю (на засадах методології та практики прикладної статистики). *Статистика України*. 2023. № 1 (100). С. 86–91. DOI: 10.31767/su.1(100)2023.01.08
19. *Essentials of Business Research Methods* / Hair J. F., Jr., et al. 2nd ed. New York: Routledge, 2015. 496 p. DOI: 10.4324/9781315704562
20. UN Tourism. Statistical Framework for Measuring the Sustainability of Tourism (SF-MST). Pre-edit version. 2 February 2024. 182 p. URL: https://pre-webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2025-06/SF-MST_Pre_edit_VER_updated_01.pdf (дата звернення: 16.08.2025).
21. The impact of sustainable tourism indicators on destination competitiveness: the European Tourism Indicator System / Font X., et al. *Journal of Sustainable Tourism*. 2023. Vol. 31, No. 7. P. 1608–1630. DOI: 10.1080/09669582.2021.1910281
22. UN Tourism. International Tourism Highlights. 2024 Ed. Madrid: UN Tourism, November 2024. 28 p. DOI: 10.18111/9789284425808
23. Buhalis D., O'Connor P., & Leung R. Smart hospitality: From smart cities and smart tourism towards agile business ecosystems in networked destinations. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 2023. Vol. 35, No. 2. DOI: 10.1108/IJCHM-04-2022-0497
24. European Commission. Transition Pathway for Tourism: Taking Stock of Progress by 2023. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2024. 93 p. DOI: 10.2873/775069
25. Drucker P. F. *Management: Tasks, Responsibilities, Practices*. New York: Harper Business, 1993. 864 p. URL: <https://ia801407.us.archive.org/1/items/in.ernet.dli.2015.137046/2015.137046.Management-Tasks-Responsibilities-Practices.pdf>
26. Пономаренко Г. М. Економіко-математичний аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2008. 320 с.
27. Page S. J. *Tourism Management : textbook*. 6th ed. London: Routledge, 2019. 493 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429422898>

28. COVID-19 and Tourism. 2020: A Year in Review. UNWTO. January 2021. URL: https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-12/2020_Year_in_Review_0.pdf (дата звернення: 16.08.2025).
29. Tourism statistics. Eurostat. 2025. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_statistics (дата звернення: 16.08.2025).
30. Economic Impact of Travel Industry 2024. U.S. Travel Association, 2025. URL: <https://impact.ustravel.org> (дата звернення: 16.08.2025).
31. Інформаційно-аналітичне забезпечення державного фінансового менеджменту (методологія і практика прикладної статистики) / Головач А. В. та ін. Київ: КНЕУ, 2010. 260 с.
32. Белінська Я. В., Гусятинський М. В. Глобалізація та локалізація в управлінні готельно-ресторанним бізнесом. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 8. С. 7–12. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.8.7
33. World Tourism Organization (UNWTO). Tourism for Development – Vol. I: Key Areas for Action. Madrid: UNWTO, 2018. 133 p. DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284419722>
34. Банківська статистика: навч.-метод. посібник / Головач А. В. та ін. Київ: КНЕУ, 2003. 162 с.
35. Статистичне забезпечення управління економікою: прикладна статистика з використанням аналітичних можливостей програмного середовища Microsoft Excel / Головач А. В. та ін. Київ: КНЕУ, 2006. 328 с.
36. Захожай В. Б. Інформаційно-аналітичне забезпечення правоохоронного та соціально-економічного менеджменту (на засадах методології та практики прикладної статистики): навч. посіб. Київ: Нац. академія внутрішніх справ, 2022. 476 с.
37. Zakhzhzhai V., Vasechko, O. Methodological principles of development of information-analytical provision of the effectiveness of law enforcement activities. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2023. Vol. 28, No. 1. P. 22–32. DOI: 10.56215/naia-herald/1.2023.22
38. Tourism industries – employment and gross value added. Eurostat. 2024. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_industries_-_employment (дата звернення: 16.08.2025).
39. Travel & Tourism: Economic Impact Research (EIR). World Travel & Tourism Council (WTTC). London: WTTC, 2025. URL: <https://wttc.org/research/economic-impact> (дата звернення: 16.08.2025).
40. Основні показники діяльності колективних засобів розміщування в Україні у 2020 році (з урахуванням діяльності фізичних осіб-підприємців) / Державна служба статистики України. Київ, 2021. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/tyr/kol_zas_ukr/kol_zas_rozm_2021_u.htm
41. Thomas E. European Hotel Performance Update. Pandox earnings call. STR, LLC & CoStar Group. London, 2024. URL: https://www.pandox.se/files/reports-presentations/2023/STR_Q4_2023.pdf (дата звернення: 16.08.2025).
42. 2025 Europe hotel market outlook. Principal Global Investors. London: Principal Financial Group, 2025. 23 с. URL: <https://brandassets.principal.com/m/2fa47453b1aee344/original/Principal-2025-Europe-Hotel-Sector-Outlook.pdf> (дата звернення: 16.08.2025).
43. Стрижак О. О. Трансформації індустрії туризму в умовах цифрової економіки. *Економіка та управління АПК*. 2021. Вип. 2. С. 41–49. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2021-169-2-41-49>
44. Стратегія розвитку туризму та курортів України на період до 2026 року: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>

References

1. Napierała, T., & Pawlicz, A. (2025). War beyond national borders: Impact of the Russian-Ukrainian war on hotel performances in neighbouring countries. *Tourism Management*, 111, 105235. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2025.105235>
2. Wu, D. C., Zhong, S., Wu, J., & Song, H. (2024). Tourism and hospitality forecasting with big data: A systematic review of the literature. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 49 (3), 615–634. <https://doi.org/10.1177/10963480231223151>
3. Ukraine's tourism industry is recovering: How much tax was paid in 2024. (January 31, 2025). *Visit Ukraine Today*. Retrieved August 16, 2025 from <https://visitukraine.today/blog/5568/ukraines-tourism-industry-is-recovering-how-much-tax-was-paid-in-2024>
4. Nöstlinger, N. (March 6, 2024). Ukraine teams up with Travel Inc. to prepare post-war tourism. *Reuters*. Retrieved August 16, 2025 from <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-teams-up-with-travel-inc-prepare-post-war-tourism-2024-03-06/>
5. Zavariika, H., & Zelenko, O. (2024). Analysis of hospitality sphere competitiveness in Ukraine on the basis of social dialogue. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 14 (1). 99–111. <https://doi.org/10.2478/ejthr-2024-0007>

6. Giambona, F., Magrini, A., & Fusco, E. (2024). Assessing tourism sustainability in European Union countries: A multi-directional benefit of the doubt composite indicator. *Socio-Economic Planning Sciences*, 95, 102042. <https://doi.org/10.1016/j.seps.2024.102042>
7. Dwyer, L. (2024). Measuring the sustainability of tourism (SF-MST): New wine in an old bottle? *Sustainability*, 16 (14), 5867. <https://doi.org/10.3390/su16145867>
8. Yang, C., Xia, Y., Lam, J. F. I., Chen, H., & Chen, H. (2024). Analyzing the tourism efficiency and its influencing factors of China's coastal provinces. *PLOS ONE*, 19 (5), e0299772. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0299772>
9. Myronov, Yu. B., & Myronova, M. I. (2019). Metodolohichni pidkhody do otsiniuvannia ekonomichnoi efektyvnosti industrii turyzmu ta turystychnoho biznesu [Methodological approaches to assessing the economic efficiency of the tourism industry and tourism business]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Herald of Lviv University of Trade and Economics. Economic sciences*, 57, 75–79. <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2019-57-11> [in Ukrainian].
10. Yarovyi, V. F., & Yurchenko, V. V. (2020). Sotsialno-ekonomichna efektyvnist diialnosti turystychnykh pidpriemstv [Socio-economic efficiency of tourism enterprises activities]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black sea economic studies*, 53, 135–139. <https://doi.org/10.32843/bses.53-20> [in Ukrainian].
11. Matviichuk, L. Yu., Barskyi, Yu. M., & Lepkyi, M. I. (Eds.). (2024). *Perspektyvy rozvytku turyzmu v Ukraini ta sviti: upravlinnia, tekhnolohii, modeli [Perspectives on the development of tourism in Ukraine and the world: Management, technologies, models]*. (10th ed.). Luts'k: Vezha-Druk. Retrieved August 16, 2025, from <https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2025-01/Монографія%202024.pdf> [in Ukrainian].
12. Naherniuk, D. V., Kovalenko, L. H., & Nepochatenko, V. O. (2018). Osnovni aspekty prybutkovosti turystychnykh pidpriemstv [The Main Aspects of the Profitability of Tourism Enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 17, 300–307. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-17-44> [in Ukrainian].
13. Yukhnovska, Yu. O. (2019). Metodichni pidkhody do otsiniuvannia turystychnoho potentsialu Ukrainy ta rehioniv [Methodical Approaches to Estimate the Tourist Potential of Ukraine and the Regions]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: Ekonomika i upravlinnia – Scientific notes of Taurida National V. I. Vernadsky University. Series: Economy and Management*, 30 (69), 4, 54–59. <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-4-34> [in Ukrainian].
14. Vasylykevych, L. O. (2010). Otsinka sotsialno-ekonomichnoho efektu stanovlennia turystychnoi sfery Rivnenshchyny u hospodarskomu kompleksi rehionu [Assessment of the socio-economic effect of the formation of the tourism sector of Rivne region in the economic complex of the region]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii – Economics. Management. Innovations*, 2 (4). Retrieved August 16, 2025, from http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_10 [in Ukrainian].
15. Lypych, O. O. (2016). Vplyv suchasnykh tendentsii industrii hostynnosti na perspektyvy yii rozvytku v Ukraini [The impact of modern trends in the hospitality industry on its development prospects in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Ekonomika – Scientific Bulletin of Uzhhorod University, Series "Economics"*, 1 (47), 2, 78–82. Retrieved August 16, 2025, from http://www.visnyk-ekon-old.uzhnu.edu.ua/images/pubs/47/2/47_2_15.pdf [in Ukrainian].
16. Nosyriev, O. O. (2022). Konkurentospromozhnist ta innovatsiinyi rozvytok pidpriemstv hotelno-restorannoho i turystychnoho biznesu [Competitiveness and innovative development of hotel, restaurant, and tourism enterprises]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University*, 11–12 (300–301), 110–122. <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2022-11-12-300-301-110-122> [in Ukrainian].
17. Smith, M. K., & Richards, G. (Eds.). (2013). *The Routledge handbook of cultural tourism*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203120958>
18. Zakhozai, V. B. (2023). Informatsiino-analitychne zabezpechennia upravlinnia pravookhoronnoiu ta sotsialno-ekonomichnoiu diialnistiu (na zasadakh metodolohii ta praktyky prykladnoi statystyky) [Information and analytical support for the management of law enforcement and socio-economic activities (on the basis of methodologies and practices of applied statistics)]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 1 (100), 86–91. DOI: 10.31767/su.1(100)2023.01.08 [in Ukrainian].
19. Hair, J. F., Jr., Wolfinbarger, M., Money, A. H., Samouel, P., & Page, M. J. (2015). *Essentials of business research methods* (2nd ed.). New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315704562>
20. UN Tourism. (2 February 2024). *Statistical framework for measuring the sustainability of tourism (SF-MST)*. Pre-edit version. Retrieved August 16, 2025 from https://pre-webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2025-06/SF-MST_Pre_edit_VER_updated_01.pdf
21. Font, X., Torres-Delgado, A., Crabolu, G., Palomo Martinez, J., Kantanbacher, J., & Miller, G. (2023). The impact of sustainable tourism indicators on destination competitiveness: The European Tourism Indicator System. *Journal of Sustainable Tourism*, 31 (7), 1608–1630. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1910281>

22. UN Tourism. (November 2024). *International tourism highlights*. 2024 ed. <https://doi.org/10.18111/9789284425808>
23. Buhalis, D., O'Connor, P., & Leung, R. (2023). Smart hospitality: From smart cities and smart tourism towards agile business ecosystems in networked destinations. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 35 (2). <https://doi.org/10.1108/IJCHM-04-2022-0497>
24. European Commission. (2024). *Transition pathway for tourism: Taking stock of progress by 2023*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2873/582472>
25. Drucker, P. F. (1973). *Management: Tasks, Responsibilities, Practices*. New York: Harper & Row. Retrieved August 16, 2025 from <https://ia801407.us.archive.org/1/items/in.ernet.dli.2015.137046/2015.137046.Management-Tasks-Responsibilities-Practices.pdf>
26. Ponomarenko, H. M. (2008). *Ekonomiko-matematychnyi analiz [Economic and mathematical analysis]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
27. Page, S. J. (2019). *Tourism management*. (6th ed.). London: Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429422898>
28. World Tourism Organization (UNWTO). (January 2021). COVID-19 and Tourism. 2020: A Year in Review. www.unwto.org. Retrieved August 16, 2025 from https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-12/2020_Year_in_Review_0.pdf
29. Tourism statistics. (April 2023). *Eurostat*. Retrieved August 16, 2025 from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_statistics
30. U.S. Economic Impact of Travel 2024. (2025). *U.S. Travel Association*. Retrieved August 16, 2025 from <https://impact.ustravel.org>
31. Holovach, A. V., Zakhochai, V. B., Mantsurov, I. H., & Holovach, N. A. (2010). *Informatsiino-analitychne zabezpechennia derzhavnoho finansovoho menedzhmentu (metodolohiia i praktyka prykladnoi statystyky) [Information and analytical support for public financial management (methodology and practice of applied statistics)]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
32. Belinska, Ya. V., & Husiatynskyi, M. V. (2025). Hlobalizatsiia ta lokalizatsiia v upravlinni hotelno-restorannym biznesom [Globalization and localization in hotel and restaurant business management]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, 8, 7–12. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.8.7> [in Ukrainian].
33. World Tourism Organization (UNWTO). (2018). *Tourism for development – Volume I: Key areas for action*. Madrid: UNWTO. <https://doi.org/10.18111/9789284419722>
34. Holovach, A. V., Zakhochai, V. B., Holovach, N. A., & Trofimova, H. H. (2003). *Bankivska statystyka [Banking statistics]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
35. Holovach, A. V., Zakhochai, V. B., Mantsurov, I. H., & Holovach, N. A. (2006). *Statystychne zabezpechennia upravlinnia ekonomikoju: prykladna statystyka z vykorystanniam analitychnykh mozhlyvostei prohramnoho seredovyshcha Microsoft Excel [Statistical Support for Economic Management: Applied Statistics Using Microsoft Excel]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
36. Zakhochai, V. B. (2022). *Informatsiino-analitychne zabezpechennia pravookhoronnoho ta sotsialno-ekonomichnoho menedzhmentu (na zasadakh metodolohii ta praktyky prykladnoi statystyky) [Information and Analytical Support of Law Enforcement and Socio-Economic Management (Based on Applied Statistics Methodology and Practice)]*. Kyiv: National Academy of Internal Affairs [in Ukrainian].
37. Zakhochai, V., & Vasechko, O. (2023). Methodological principles of development of information-analytical provision of the effectiveness of law enforcement activities. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 28 (1), 22–32.
38. Tourism industries: Employment and gross value added. (April 2024). *Eurostat*. Retrieved August 16, 2025, from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_industries_-_employment
39. Travel & Tourism: Economic Impact Research (EIR). (2025). *World Travel & Tourism Council (WTTC)*. Retrieved August 16, 2025, from <https://wtcc.org/research/economic-impact>
40. Osnovni pokaznyky diialnosti kolektyvnykh zasobiv rozmishchuvannia v Ukraini u 2020 rotsi [Key performance indicators of collective accommodation establishments in Ukraine in 2020]. (2021). Kyiv: State Statistics Service of Ukraine. www.ukrstat.gov.ua. Retrieved August 16, 2025, from https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/tyr/kol_zas_ukr/kol_zas_rozm_2021_u.htm [in Ukrainian].
41. Thomas, E. (8th February 2024). European Hotel Performance Update. Pandox earnings call. STR, LLC & CoStar Group. www.pandox.se. Retrieved August 16, 2025, from https://www.pandox.se/files/reports-presentations/2023/STR_Q4_2023.pdf
42. 2025 Europe hotel market outlook (January 2025). Principal Global Investors. London: Principal Financial Group. brandassets.principal.com. Retrieved August 16, 2025, from <https://brandassets.principal.com/m/2fa47453b1aee344/original/Principal-2025-Europe-Hotel-Sector-Outlook.pdf>

43. Stryzhak, O. O. (2021). Transformatsii industrii turyzmu v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [Transformation of the tourism industry in the digital economy]. *Ekonomika ta upravlinnia APK – AIC Economics and Management*, 2, 41–49. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2021-169-2-41-49> [in Ukrainian].

44. Stratehiia rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku: skhvalena Rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.03.2017 № 168-r [Tourism and Resort Development Strategy for the period until 2026: approved by Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 16.03.2017 No. 168-r]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80> [in Ukrainian].

V. B. Zakhozhai,

DSc in Economics, Professor,

Head of the Research Center,

E-mail: zv56@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4646-5108>;

A. V. Savytskyi,

Postgraduate Student,

E-mail: aaartem@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9243-3243>;

National Academy of Statistics, Accounting and Audit

Statistical Assessment of the Effect, Efficiency and Intensity of the Hotel & Tourism Industry in Ukraine

The article is devoted to methodological and practical dimensions of statistical assessment of the effect, efficiency, and intensity of the hotel & tourism industry in Ukraine. The aggravated social and economic crisis, COVID-19 pandemic and warfare changed tourist flows, priorities of demand, and regional preferences, thus necessitating a revision of the principles underlying intra-industry reforms. The need for creating standardized approaches to collecting, processing, analysis and economic interpretation of industry-specific statistical data was substantiated. The article's objective is to elaborate a set of indicators, methods and rules enabling to determine the performance of the hotel & tourism industry and its segments given the efficient utilization of the resource capacity. The methodological framework consists of dialectical and structural-logical approaches, methods of system analysis, statistical modelling and forecasting. The results of research cover determined principles of the industry's efficiency, identified principal factors, and recommended comprehensive statistical monitoring using advanced tools of policy, observation and forecasting.

A method for factor analysis of the effect, efficiency, and intensity of the hotel & tourism industry and its structural segments was proposed. The research novelty is in systematizing the indicators for assessment of the hotel & tourism complex from the sustainability perspective, and in adapting international standards UN Tourism and Eurostat standards to the national observation practice. Attention was drawn to harmonizing the national statistical framework with European classifications of economic activities, introducing digital technologies for recording and computerization of data collection in the hotel & tourism industry. Emphasis was made on the importance of incorporating the results of statistical analysis into strategic documents of regional development, to enhance the analytical capacity of management decisions and build an efficient model for recovering of the hotel & tourism industry.

The practical value of this work is in the applicability of the proposed approaches in taking optimal management decisions, elaborating algorithms and actions designed to enhance the efficiency of the hotel & tourism industry in Ukraine in view of the current challenges and postwar recovery.

Key words: statistical support, effect, efficiency, intensity, seasonality, hotel & tourism industry, hotel & tourism product, tourist demand, factor analysis, structure, statistical monitoring, management, taking management decisions, methodology, forecasting.

Бібліографічний опис для цитування:

Захожай В. Б., Савицький А. В. Статистичне оцінювання ефекту, ефективності та інтенсивності діяльності туристично-готельної індустрії країни. *Статистика України*. 2025. № 3. С. 57–74. Doi: 10.31767/su.3(110)2025.03.05

Bibliographic description for quoting:

Zakhozhai, V. B., & Savytskyi, A. V. (2025). Statystychne otsiniuvannia efektu, efektyvnosti ta intensyvnosti diialnosti turystychno-hotelnoi industrii krainy [Statistical Assessment of the Effect, Efficiency and Intensity of the Hotel & Tourism Industry in Ukraine]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 3, 57–74. Doi: 10.31767/su.3(110)2025.03.05 [in Ukrainian].